

Milieujaarverslag Diakonessenhuis
Utrecht – Zeist – Doorn
2017

*Zorg voor de gezondheid kan niet
zonder zorg voor een gezonde
omgeving*

Opgesteld door: F.D.M. Kerstens

Datum: 03-12-2018

Versie definitief

Inhoudsopgave

Voorwoord Raad van Bestuur

1 Algemeen	4
1.1 vergunning situatie	
1.2 handhaving	
1.3 samenwerkingsovereenkomst	
1.4 klachten	
2 Milieuaspecten	5
2.1 Milieuthermometer Zorg	
2.2 milieubarometer uitkomsten	
2.3 Bijeenkomsten	
2.4 Zeer zorgwekkende stoffen	

Bijlage 1 Kenmerken Locaties

Voorwoord Raad van Bestuur

Het Diaconessenhuis is open over mogelijke milieueffecten die ontstaan vanuit de bedrijfsvoering. Wij werken er aan om deze zo laag mogelijk te doen zijn. Daarbij leggen wij voor de komende jaren het accent op het besparen van energie en beperken van de CO2 uitstoot. Onze locaties worden de komende jaren verder verduurzaamd. Dit gebeurt door renovatie of sloop (oudbouw) maar ook deels door nieuwbouw, waarbij de gebouwgebonden installaties worden aangepast of vervangen door energiezuiniger oplossingen.

Met het aangaan van samenwerkingsovereenkomsten met de gemeenten Utrecht, Zeist en Utrechtse Heuvelrug hebben wij die ambitie ook omgezet in daadkracht. Wij hebben ons gecommitteerd aan het voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Milieuthermometer Zorg. In de komende jaren wordt ons duurzaamheidsbeleid verder uitgebouwd, wij hebben daarbij ook nadrukkelijk aandacht voor het welzijn en welbevinden van onze patiënten, bezoekers en medewerkers.

Door uitvoering van onze bouwplannen, waarbij ook de gebouwgebonden en installatietechnische aspecten meegenomen worden, zal een geleidelijke overgang gemaakt worden naar een lager energiegebruik en beperking van onze CO2 uitstoot.

Martijn Wiesenecker
Lid Raad van Bestuur

1. Algemeen

Het Diaconessenhuis levert al sinds 1844 de beste zorg dichtbij. Wij leveren kwalitatief hoogwaardige, veilige en tijdige medische- en verpleegkundige zorg. Voor ons staat het welbevinden van de patiënt voorop en wij dragen zorg voor een goede werkomgeving zodat onze medewerkers hier veilig en met plezier kunnen werken.

Het Diaconessenhuis is een ziekenhuis op drie locaties die zich qua ligging en faciliteiten van elkaar onderscheiden. Utrecht is het stadsziekenhuis waar in 2017 de bouw is gestart van het gezondheidshuis. Locatie Zeist is gelegen aan een rustige woonstraat tegen de bosrand aan. In 2017 is daar het nieuwe operatiecomplex gebouwd en zijn aanpassingen gedaan aan de technische installaties. Locatie Doorn is een buitenpolikliniek die de ruimte huurt van zorginstelling Quarijn in het Zonnehuis. Deze locatie staat op de nominatie voor herbouw.

In 2017 is gestart met de uitwerking van de afspraken van de samenwerkingsovereenkomst Zorg die met de gemeente Utrecht is afgesloten. Door ondertekening van deze overeenkomst wordt door de Raad van Bestuur naar de organisatie toe en naar buiten toe duidelijk gemaakt welke koers op milieugebied wij hebben ingezet.

Vorbereidingen zijn getroffen in 2017 om ook met de gemeenten Zeist en Utrechtse Heuvelrug een dergelijke overeenkomst te tekenen.

Dit milieujaarverslag is de eerste in deze vorm aangezien er voorheen een korte paragraaf over milieu werd toegevoegd aan het algemene jaarverslag. Vanaf 2018 zal dan ook beter op basis van de in dit verslag gegenereerde data een vergelijking gemaakt kunnen worden met voorgaande jaren. In het verleden werden al wel gegevens rond het verbruik van energie, water en gas in het algemene jaarverslag opgenomen. Vanuit de MTZ geldt het opmaken van een jaarverslag als een van de eisen.

1.2 Vergunning situatie

Locaties Utrecht en Zeist vallen sinds 2017 onder de algemene voorschriften van het Activiteitenbesluit met voor Utrecht een maatwerkvoorschrift voor geluid. Voor Zeist kan nog een maatwerkvoorschrift(en) worden vastgesteld door het bevoegd gezag

Locatie Utrecht

In 2017 is een vergunning verleend voor de bouw van een tijdelijke bouwkundige en constructieve wijziging aan de noordgevel van bouwdeel H nodig om de bouw van de hybride OKC mogelijk te maken.

In 2017 is een vergunning verkregen voor de noodkap van een valse christusdoorn. En voor het vellen van drie houtopstanden.

In 2017 is een sloopvergunning verleend ten behoeve van de interne verbouwing van het restaurant.

Locatie Zeist

In 2017 is een tweede verlening tijdelijke omgevingsvergunning verkregen t.b.v. het plaatsen van een tijdelijke OK-voorziening die nodig was vanwege de renovatie van de bestaande OKC.

1.2 Handhaving

In 2017 hebben alle locaties bezoek gehad van de handhavende instanties. Voor Doorn zijn er geen afwijkingen geconstateerd.

Voor Utrecht

Is de overtreding ongedaan gemaakt voor het niet indienen van de jaaropgave 2016 onttrekking grondwater t.b.v. WKO aangezien deze niet in gebruik was in dat jaar.

Op 25 april is er een milieuaudit uitgevoerd door de RUD, daar is een aantal onvolkomenheden geconstateerd, deze zijn in 2017 en deels in 2018 verholpen.

Voor Zeist

Is op 10 april 2017 een controle naleving milieuregelgeving uitgevoerd door de OdrU. Daarbij zijn geen overtredingen geconstateerd.

1.3 Samenwerkingsovereenkomst

Op 25 november 2016 heeft het Diaconessenhuis de Samenwerkingsovereenkomst “werken aan een goede zorg voor een gezond milieu” voor locatie Utrecht ondertekend met de Gemeente Utrecht en de Stichting Stimular. Een van de afspraken uit de overeenkomst is dat het Diaconessenhuis binnen twee jaar na ondertekening minimaal het bronzen niveau haalt van de Milieuthermometer Zorg. De Green Deal zorg maakt ook onderdeel van de overeenkomst uit. Het Diaconessenhuis heeft in 2017 deelgenomen aan diverse samenwerkingsbijeenkomsten die door de gemeente Utrecht en de Stichting Stimular zijn georganiseerd.

1.4 Klachten

In 2017 zijn er twee klachten binnengekomen over geluid. Een klacht over ervaren geluidsoverlast aan de Bosboomstraat. Er is een nulmeting geluid uitgevoerd. Er zijn bronmaatregelen genomen. Er zijn nog steeds klachten en hierover is met de klager contact.

In Zeist waren er ook klachten over geluidsoverlast die zou zijn ontstaan sinds de plaatsing van een drycooler op het dak van bouwdeel D. Naar aanleiding daarvan zijn maatregelen genomen. Er zijn geen nieuwe meldingen binnengekomen.

2. Milieuaspecten

2.1 Milieuthermometer Zorg

Voor de milieuthermometer is een nulmeting gedaan voor beide locaties van de actuele stand van zaken rondom de eisen uit de thermometer. Voor locatie Utrecht is een plan van aanpak opgesteld dat in uitvoering is genomen. Tevens is er voor locatie Utrecht een EnergieBesparingsPlan opgesteld en in uitvoering genomen.

Vanwege de nauwe relatie tussen met name de energiebesparende eisen uit de thermometer en de bouw-, renovatie- en onderhoudsplannen is het belangrijk dat er een visie komt op de gebouw gebonden en installatietechnische specificaties. Hiervoor is door een onderzoeksbureau een eerste verkenning opgesteld.

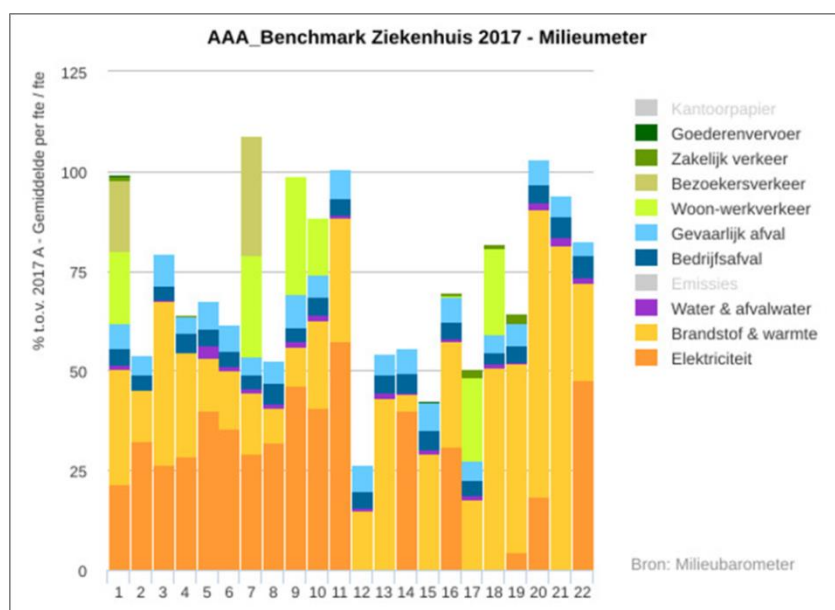
In 2017 zijn er diverse gesprekken gevoerd met de gemeenten Zeist en Utrechtse Heuvelrug en omgevingsdiensten om voor de locatie Zeist en Doorn te komen tot een vergelijkbare samenwerkingsovereenkomst. Dit krijgt een vervolg in 2018.

Voor het komende jaar is het onze ambitie om verder uitvoering te geven aan de eisen vanuit de Milieuthermometer waarbij het accent komt te liggen op het LTOP en LTHP, betere monitoring van het energiegebruik, doen van onderzoek naar onze afvalstromen om deze verder te optimaliseren en de bouw van het gezondheidshuis (Utrecht) en herinrichting terrein (Zeist) met daarbij de uitbreiding van de fietsenstalling voor personeel en vervanging van de noodstroomaggregaten en brandstoftank (Zeist). Belangrijk milieueffect wordt ook verwacht door de verhuizing van de afdeling pathologie vanwege het hoge chemicaliënverbruik.

2.2 Milieubarometer uitkomsten

De milieubarometer is een instrument om de eigen milieuresultaten te toetsen aan die van de andere deelnemende ziekenhuizen en verpleeg- en verzorgingshuizen en heeft daarmee een goede benchmark voor de mate waarin wij het milieu belasten.

De uitkomsten van de milieubarometer voor 2017 van het Diaconessenhuis worden hieronder weergegeven. De data van het Diaconessenhuis staan onder item 5. De gegevens zijn ingevoerd voor de locaties Utrecht en Zeist en gelden derhalve voor het hele ziekenhuis¹. In Doorn huren wij de ruimte en ontbreken er een aantal meters waardoor voor die locatie gegevens als water-, elektra- en gasverbruik niet aangeleverd kunnen worden.

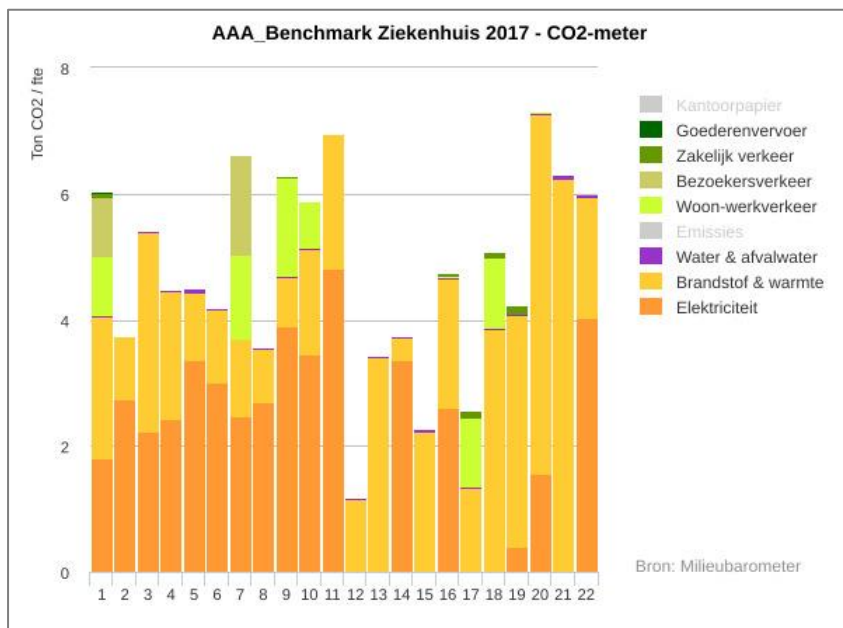

Tabel Milieu-impact per FTE: Diaconessenhuis is nr 5

Figuur 1: Milieu-impact per Fte van de organisatie. De namen van deelnemers aan de benchmark zijn geanonimiseerd door middel van nummers 2 t/m 22. Nummer 1 geeft het gemiddelde aan.

Opvallend zijn de instellingen waar geen impact van elektriciteit zichtbaar is, deze voorzien in hun gehele behoefte door inkoop van echt groene stroom (G.V.O Nederland). Ook goed te zien is dat sommige instellingen gebruik maken van WKK installaties (hoge impact van brandstof, lage impact van elektriciteit).

De impact van emissies is niet meegenomen in de benchmark omdat hierover te weinig data bekend is. Ook vervoer is lastig te monitoren. Om de enorme impact op het milieu duidelijk te maken is ervoor gekozen vervoer wel te tonen (voor zover bekend).

Diakonessenhuis is nr 5

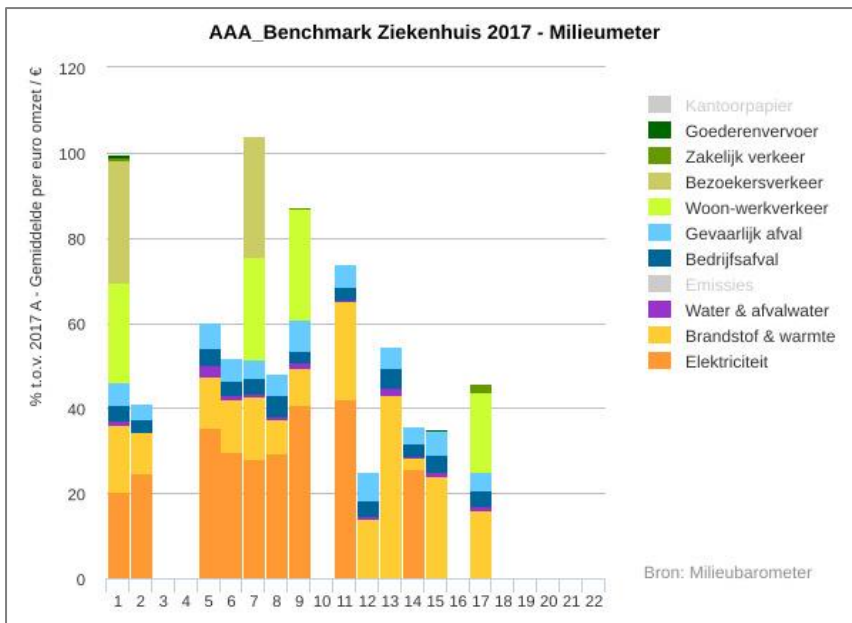
Figuur 2: CO₂-uitstoot in ton per Fte van de organisatie. De namen van deelnemers aan de benchmark zijn geanonimiseerd door middel van nummers 2 t/m 22. Nummer 1 geeft het gemiddelde aan.

In tegenstelling tot figuur 1 betreft deze grafiek geen relatieve waarden, maar absolute cijfers.

De CO₂-uitstoot van water & afvalwater, gevaarlijk afval en bedrijfsafval zijn niet opgenomen in deze grafiek. Deze thema's vallen binnen scope 3 van de CO₂ meter en de cijfers hiervan zijn (met name voor afval) erg lastig te benaderen.

Tabel: CO₂ uitstoot in ton:

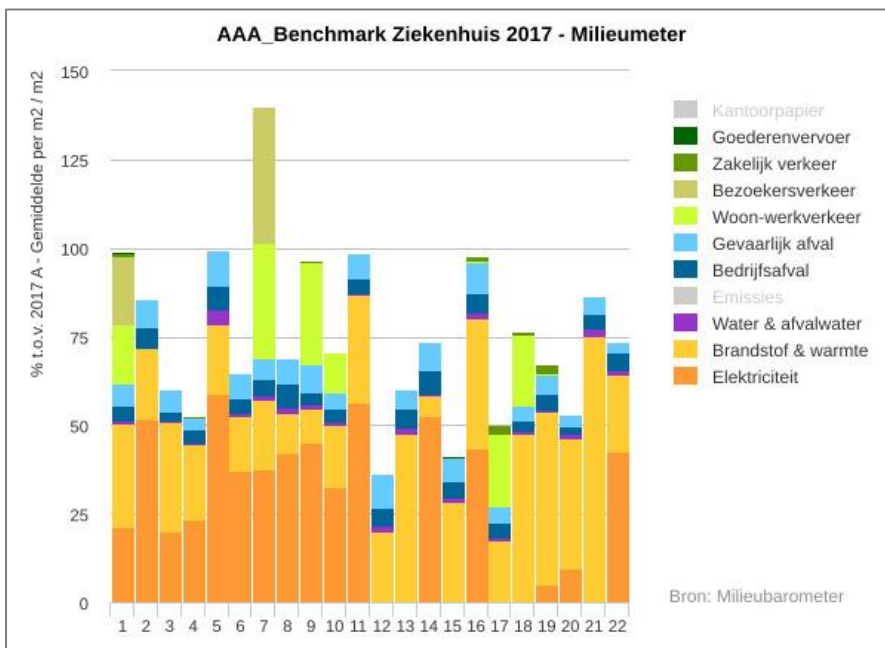
¹ Disclaimer: De drie locaties vormen tezamen het Diaconessenhuis en data worden derhalve niet per locatie aangegeven.

Figuur 5: Milieu-impact per euro omzet van de organisatie. De namen van deelnemers aan de benchmark zijn geanonimiseerd door middel van nummers 2 t/m 22. Nummer 1 geeft het gemiddelde aan.

Hoewel omzet een vrij goede indicatie geeft van de milieu-impact is het lastig om cijfers te verkrijgen. In enkele gevallen gaat het om benaderde cijfers, omdat de exacte omzet over 2017 nog niet bekend is. Het gemiddelde van de milieu-impact per omzet is gebaseerd op 12 instellingen in plaats van 20.

Tabel Milieu-impact per euro omzet: Diaconessenhuis is nr 5

Figuur 7: Milieu-impact per m² bruto vloeroppervlak van de organisatie. De namen van deelnemers aan de benchmark zijn geanonimiseerd door middel van nummers 2 t/m 22. Nummer 1 geeft het gemiddelde aan.

Voor kengetallen op basis van m² geldt hetzelfde als bedden; dit kan behoorlijk verschillen over de jaren, echter bij afstoting van een deel van het pand wordt ook gebouwgebonden energie (verwarming,

Tabel Milieu-impact per m2 BVO: Diaconessenhuis is nr 5

CO2 footprint:

De CO2 footprint uit milieubarometer is gegenereerd aan de hand van de volgende verbruiksgegevens elektriciteit, brandstof en warmte, water en afvalwater en emissies (koudemiddelen)

▼ Uitleg

Deze CO2-footprint laat zien hoeveel broeikasgas wordt uitgestoten en eventueel gecompenseerd door inkoop van CO2-compensatie. De CO2-emissies zijn in deze footprint gegroepeerd per thema. In de footprint is ook af te lezen wat de grootste bijdrage aan de CO2-uitstoot veroorzaakt.

CO2-footprint (thematisch)

		CO ₂ -parameter	CO ₂ -equivalent
Elektriciteit			
Ingekochte elektriciteit	12.709.222 kWh	0,526 kg CO ₂ / kWh	6,685 ton CO ₂
Waarvan groene stroom (ongespecificeerd)	0 kWh	0 kg CO ₂ / kWh	0 ton CO ₂
Elektriciteit uit dieselgenerator (15% rend.)	2.250 liter diesel	3,23 kg CO ₂ / liter diesel	7,27 ton CO ₂
		<i>Subtotaal</i>	<i>6.692 ton CO₂</i>
Brandstof & warmte			
Aardgas voor verwarming	1.122.601 m ³	1,89 kg CO ₂ / m ³	2.121 ton CO ₂
Warmte (uit STEG)	20,5 GJ	36,0 kg CO ₂ / GJ	0,737 ton CO ₂
		<i>Subtotaal</i>	<i>2.121 ton CO₂</i>
Water & afvalwater			
Drinkwater	12.894 m ³	0,298 kg CO ₂ / m ³	3,84 ton CO ₂
Afvalwater	12.894 m ³ huishoudelijk	0,678 kg CO ₂ / m ³ huishoudelijk	8,74 ton CO ₂
		<i>Subtotaal</i>	<i>12,6 ton CO₂</i>
Emissies			
Koudemiddel - R134a	1,68 kg	1,430 kg CO ₂ / kg	2,40 ton CO ₂
Koudemiddel - R22 (=HCFK)	0 kg	1,810 kg CO ₂ / kg	0 ton CO ₂
Koudemiddel - R404a	0,600 kg	3,922 kg CO ₂ / kg	2,35 ton CO ₂
Koudemiddel - R407c	7,70 kg	1,774 kg CO ₂ / kg	13,7 ton CO ₂
Koudemiddel - R410a	2,45 kg	2,088 kg CO ₂ / kg	5,12 ton CO ₂
Koudemiddel - R507	0 kg	3,985 kg CO ₂ / kg	0 ton CO ₂
		<i>Subtotaal</i>	<i>23,5 ton CO₂</i>
		Totaal	8.850 ton CO ₂
		Compensatie	0 ton CO ₂
		Netto CO₂-uitstoot	8.850 ton CO₂

Milieubarometerrapport - Diaconessenhuis - 2017

Tabel: overzicht CO2 footprint zonder vervoer

2.3 Bijeenkomsten

In 2017 is er uitvoerig overleg geweest tussen het Diaconessenhuis en vertegenwoordigers van de bouwplannen op het voormalige terrein van de KPN aan de Fockema Andreaelaan. Doel was om te verkennen of er een gezamenlijke WKO voorziening gerealiseerd kon worden. Dit heeft vooralsnog niet geresulteerd in concrete samenwerkingsafspraken.

Milieu Platform Zorgsector

Het Diaconessenhuis is lid van het Milieu Platform Zorgsector dat een leidende rol speelt bij het werken aan goede methodieken en het delen van kennis voor zorginstellingen zodat zij hun bedrijfsvoering kunnen verduurzamen. Het Diaconessenhuis heeft de bijeenkomsten van het MPZ bezocht zoals de ALV. Wij nemen ook deel aan de werkgroep Milieubarometer en aan de door het MPZ georganiseerde netwerkbijeenkomst Green Deal Zorg. Het Diaconessenhuis heeft ook contact met het MPZ in het kader van advisering rondom energiebesparende maatregelen. Het MPZ is ook altijd aanwezig bij de werkbijeenkomsten rondom de Samenwerkingsovereenkomst Zorg locatie Utrecht. Het Diaconessenhuis maakt gebruik van formats die zijn ontwikkeld door het MPZ zoals het format Afval Preventieplan.

2.4 Zeer zorgwekkende stoffen

Volgens de in 2017 geldende lijst van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en milieu zijn de volgende ZZS in het Diaconessenhuis aanwezig. 1,2-dichloorethaan, Dichloormethaan en Trichloormethaan. Alle stoffen worden volgens de wettelijke eisen ingezameld en afgevoerd. Gebruikte hoeveelheden worden vanaf 2018 in het jaarverslag opgenomen.

2.5 evaluatie milieubelasting

Zoals te zien is in tabel Milieu-impact per m² BVO: Diakonessenhuis ligt ons energiegebruik gemiddeld hoger dan die bij collega ziekenhuizen. Nu is de vergelijking tussen ziekenhuizen altijd lastig te maken vanwege de specifieke aspecten rondom staat gebouwen en installaties en zaken als welke apparatuur wordt er gebruikt en hoeveel en hoe is de bewustwording van medewerkers t.a.v. het zuinig omgaan met energie? Voor locatie Utrecht is een energiebesparingsplan met daarin opgenomen welke maatregelen met een terugverdientijd van tien jaar genomen dienen te worden. Het hoge energiegebruik laat zich zeker ook verklaren doordat er ook in 2017 veel bouwactiviteiten zijn uitgevoerd, er nog sprake is van niet geïsoleerde oudbouw die op de nominatie van sloop staat. De monitoring van ons energiegebruik was onvoldoende ingericht en er is te weinig aandacht geweest voor het werken aan de bewustwording bij medewerkers dat hun gedrag invloed heeft op het energiegebruik. Denk daarbij aan het uitzetten van PC's na werktijd of stoken met het raam open.

Ten aanzien van het relatief lagere brandstof en warmte verbruik kan een mogelijke verklaring zijn dat Utrecht gebruik maakt van stadswarmte en slechts voor één gebouw gas t.b.v. verwarming. Zeist gebruikt gas voor de stookinstallaties. De parameter uit de milieubarometer voor brandstof en verbruik gaat uit van gas. Dit kan de lagere stand verklaren.

Ons water en afvalwater is volgens de gegevens uit de milieubarometer hoger dan gemiddeld. Er zijn de nodige waterbesparende voorzieningen aangebracht zoals grote en kleine spoelknop bij de toiletten, behoudens in de oudbouw. En waterbesparende kranen en douches. Een verklaring voor dit hogere gebruik kan niet worden gegeven.

Bijlage 1 Kenmerken locaties

Diakonessenhuis Utrecht, Bosboomstraat 1, 3582 KE Utrecht

m2 vloeroppervlak : 48121 m2

m3 gebouwinhoud : gemiddelde o.b.v. 3,5 m hoogte: 168424 m3

Diakonessenhuis Zeist, Jagersingel 1, 3707 HL Zeist

m2 vloeroppervlak : 6585 m2

m3 gebouwinhoud : gemiddelde o.b.v. 3,5 m hoogte: 23048 m3

Diakonessenhuis Doorn, Bergweg 2, 3941 RB Doorn

m2 vloeroppervlak : 443 m2

m3 gebouwinhoud : gemiddelde o.b.v. 3,0 m hoogte 1329 m3

Totaal aantal bedden : 500

Totaal aantal FTE : 1984